

Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Sosiaali- ja terveydenhuollon kantelut ja
valvonnat -yksikkö

Satakunnan hyvinvointialue

Päätös valvonta-asiassa

Käsiteltävä asia

Lounais-Suomen aluehallintovirasto on ilmoittanut kirjeessään (9.5.2023, LSAVI/4079/2022) ottavansa selvitettäväksi valvonta-asiana lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärien toteutumisen (lastensuojelulaki 13 b §:n 2 momentti) Satakunnan hyvinvointialueella.

Valvonta-asian vireilläoloaikana aluehallintovirasto on vastaanottanut Satakunnan hyvinvointialueen sosiaalityöntekijöiltä hyvinvointialuetta koskevia epäkohtailmoituksia:

1. 22.11.2023 (LSAVI/18120/2023): Asiakasmitoitus ei toteudu Satakunnan hyvinvointialueen lastensuojelun avohuollossa Porissa. Epäkohtailmoitus oli saman aikaisesti toimitettu Satakunnan hyvinvointialueelle ja aluehallintovirastoon toimitettiin tiedoksi Satakunnan hyvinvointialueen epäkohtailmoitukseen annettu työnantajan toimenpiteet -yhteenvedo 7.12.2023 ja Satakunnan hyvinvointialueen valvontayksikön yhteenvedo 13.12.2023. Satakunnan hyvinvointialue lähetti aluehallintovirastoon tiedoksi 12.1.2024 laaditun epäkohtailmoituksen ja siihen annetun valvontakeskuksen yhteenvedon 13.2.2024, joka sisälsi vastuuyksikön päällikön 7.2.2024 antaman vastauksen. Yhteenvedoon oli yhdeksi toimenpiteeksi kirjattu "Tämä epäkohtailmoitus ja vastuualueen vastaus asiaan annetaan tiedoksi Lounais-Suomen aluehallintovirastoon omavalvonnallisena epäkohtana". Edelleen Satakunnan hyvinvointialue toimitti Lounais-Suomen aluehallintovirastolle tiedoksi Satakunnan hyvinvointialueelle saapuneet epäkohtailmoitukset asiakasmääristä 31.1.2024 ja 18.3.2024, ja näihin annetun vastauksen 22.3.2024.

2. 10.4.2024 (LSAVI/6439/2024): Asiaksmäärien ylittyminen Rauman lastensuojelun avohuollossa, jonka vuoksi sosiaalityöntekijät eivät kykene tekemään tavoitteellista lastensuojelun sosiaalityötä laadukkaasti, eikä asiakkaiden tarpeisiin kyetä vastaamaan oikea-aikaisesti.

Ratkaisu

Lounais-Suomen aluehallintovirasto antaa Satakunnan hyvinvointialueelle määräyksen saattaa lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät lastensuojelulain 13 b §:n 2 momentissa säädetyn mukaisiksi 20.5.2025 mennessä.

Mikäli Satakunnan hyvinvointialue ei toteuta edellä mainittua määräystä annettuun määräaikaan mennessä, aluehallintovirasto harkitsee uuden määräyksen antamista sakon uhalla.

Asian selvittäminen

Aluehallintovirastolla on ollut käytettävissään edellä olevien, käsiteltävä asia -kappaleessa esitettyjen lisäksi seuraavat asiakirjat:

- Satakunnan hyvinvointialueen selvitys lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärien toteutumisesta 11.8.2023, jonka liitteenä oli 10.7.2023 otetun tiedon mukaiset sosiaalityöntekijäkohtaiset asiakasmäärät
- Satakunnan hyvinvointialueen lisäselvitys lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärästä 30.4.2024, jonka liitteenä oli 3.4.2024 otetun tiedon mukaiset sosiaalityöntekijäkohtaiset asiakasmäärät ja Satakunnan hyvinvointialueen lastensuojelun avohuollon Pohjoisen tiimin laatima epäkohtailmoitus 7.3.2024 ja siihen 18.4.2024 annettu vastaus.

Selvityksiä kuvattu tarkemmin Asian arviointi ja johtopäätökset -kappaleessa.

Kuuleminen

Aluehallintovirasto on 30.9.2024 varannut Satakunnan hyvinvointialueelle mahdollisuuden antaa kirjallinen selitys ennen asian ratkaisemista.

Satakunnan hyvinvointialueen selvitys ja selitys asiaan liittyen saapui aluehallintovirastoon 24.10.2024, ja liitteenä oli lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät 8.10.2024 päivän mukaisesti. Näistä tarkemmin Asian arviointi ja johtopäätökset -kappaleessa.

Perustelut

Sovellettava lainsäädäntö

Lastensuojelulain (417/2007) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Lastensuojelulain 2 §:n 3 momentin mukaan lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia. Jäljempänä tässä laissa säädetyin edellytyksin lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle tai ryhtyä muihin toimenpiteisiin lapsen hoidon ja huollon järjestämiseksi.

Lastensuojelulain 4 §:n 1 momentin mukaan lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Lastensuojelulain 6 §:n mukaan tässä laissa pidetään lapsena alle 18-vuotiasta ja nuorena 18–22-vuotiasta.

Lastensuojelulain 13 b §:n 1 momentin mukaan lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on nimettävä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä (*lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä*), jonka tulee olla sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö.

Saman pykälän 2 momentin mukaan yhdellä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saa olla enintään 30 lasta asiakkaanaan. (1.1.2022-31.12.2023 lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä sai olla enintään 35 lasta asiakkaanaan.)

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 49 a §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä varten hyvinvointialueen käytettävissä tulee olla riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta asiakastyöhön osallistuvaa henkilöstöä.

Saman pykälän 2 momentin mukaan jokaisen hyvinvointialueen käytettävissä tulee olla asiakastyöhön osallistuvan virkasuhteisen sosiaalityöntekijän palveluja.

Saman pykälän 3 momentin mukaan sosiaalipalveluja tuottavassa toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien henkilöiden määrää ja palvelun tarvetta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain (612/2021) 4 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Asiakkaan yksilöllisestä palvelutarpeen ja hoidon tarpeen arvioinnista säädetään erikseen. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Palveluja voidaan koota hyvinvointialueen alueella suurempiin kokonaisuuksiin silloin, kun palvelujen saatavuus ja laadun turvaaminen edellyttävät erityisosaamista tai kalliita investointeja tai kun palvelujen tarkoituksenmukainen, kustannusvaikuttava ja tehokas toteuttaminen edellyttävät sitä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 8 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Hyvinvointialue saa järjestää ja tuottaa itse sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja toisen hyvinvointialueen alueella vain toimiessaan yhteistyössä tai yhteistoiminnassa kyseisen

hyvinvointialueen kanssa siten kuin hyvinvointialueesta annetun lain 6 tai 9 §:ssä tai 8 luvussa taikka tämän lain 9 §:ssä tai 5 luvussa säädetään. Muiden kuin hyvinvointialueen asukkaiden oikeudesta saada hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja säädetään erikseen. Järjestämismääräyksiin sisällöstä säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:ssä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain luku 6, Omavalvonta ja viranomaisvalvonta, on kumottu 1.1.2024 voimaan tulleella sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetulla lailla:

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, jäljempänä valvontalaki) 23 §:n 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Palvelunjärjestäjän on valvottava toimintaansa siten, että sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden ja potilaiden tarve ja turvallisuus edellyttävät. Palvelunjärjestäjän on otettava toiminnassaan huomioon, että sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti.

Valvontalain 26 §:n 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän ja useammassa kuin yhdessä palveluyksikössä palveluja antavan palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma sähköisesti ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla. Palveluntuottajan omavalvontaohjelma kattaa kaikki palveluntuottajan palveluyksiköt.

Saman pykälän 2 momentin mukaan omavalvontaohjelmassa on määriteltävä, miten palvelunjärjestäjän 23 §:ssä ja palveluntuottajan 27 §:ssä tarkoitettujen veloitteiden noudattaminen järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä asiakkaiden ja potilaiden palvelujen yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelman osana on myös päivittäisen toiminnan sisältämät palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmat ja lääkehoitosuunnitelmat.

Saman pykälän 4 momentin mukaan omavalvontaohjelmassa on määriteltävä, miten palvelunjärjestäjän 23 §:ssä ja palveluntuottajan 27 §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä asiakkaiden ja potilaiden palvelujen yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelman osana on myös päivittäisen toiminnan sisältämät palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmat ja lääkehoitosuunnitelmat.

Saman pykälän 5 momentin mukaan palveluja on kehitettävä omavalvontaohjelman toteutumisen seurannassa tehtyjen havaintojen perusteella sekä asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seurannan sekä 3 momentissa tarkoitetun palautteen perusteella.

Valvontalain 39 §:n 1 momentin mukaan, jos sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän tai muun sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, valvontaviranomainen voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

Saman pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voi velvoittaa palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan noudattamaan edellä mainittua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan, sen palveluyksikön tai palveluyksikön osan toiminta taikka toiminnassa käytetyn laitteen tai välineen käyttö keskeytetään. Jos asiakas- tai potilasturvallisuus sitä edellyttää, valvontaviranomainen voi määrätä palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan tässä laissa tarkoitetun toiminnan välittömästi keskeytettäväksi tai kieltää palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan toiminnassa käytettävän palveluyksikön, sen osan tai laitteen käytön välittömästi.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät

Satakunnan hyvinvointialueen 11.8.2023 selvityksen mukaan Satakunnan hyvinvointialueella on 36 vakituista avohuollon sosiaalityöntekijän virkaa ja yksi määräaikainen virka 31.12.2023 saakka. Sijaishuollossa on 15 sosiaalityöntekijän virkaa. Täyttämättä on yksi avohuollon ja kaksi sijaishuollon virkaa. Saman selvityksen liitteenä oli sosiaalityöntekijäkohtainen asiakasmäärätilanne (10.7.2023). Tämän taulukon mukaan lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärä vaihteli 23–48 asiakkaan välillä. Lisäksi taulukon mukaan johtavat sosiaalityöntekijät toimivat lapsen asioista vastaavina sosiaalityöntekijöinä, ja heidän asiakasmääränsä vaihtelivat 1–31 asiakkaan välillä. Satakunnan hyvinvointialueella toimii myös konsultoivia sosiaalityöntekijöitä, ja heidän lastensuojelun asiakasmääränsä vaihtelivat 2–32 asiakkaan välillä.

Satakunnan hyvinvointialueen 30.4.2024 lisäselvityksen mukaan Satakunnan hyvinvointialueella on 41 vakituista avohuollon sosiaalityöntekijän virkaa, joista kuusi on tällä hetkellä täyttämättä. Virkojen määrä on noussut kuudella viime vuoteen verrattuna. Saman lisäselvityksen mukaan asiakasmäärien ylittyminen kohdistuu enemmän avohuollon vastuualueelle, johon on vuonna 2024 perustettu kuusi uutta sosiaalityöntekijän virkaa, mutta nämä ovat täyttämättä. Saman lisäselvityksen liitteenä oli sosiaalityöntekijäkohtainen asiakasmäärätilanne (3.4.2024). Tämän taulukon mukaan lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät vaihtelivat 11–50 välillä. Taulukon mukaan johtavat sosiaalityöntekijät ja avohuollon päällikkö osallistuivat asiakastyöhön, ja heidän lastensuojelun asiakasmääränsä vaihtelivat 4–60 asiakkaan välillä. Konsultoivilla sosiaalityöntekijöillä lastensuojelun asiakasmäärät vaihtelivat 1–17 asiakkaan välillä.

Satakunnan hyvinvointialueen 24.10.2024 antaman selvityksen ja selityksen mukaan enimmäisasiakasmäärä ylittyi 24 työntekijän osalta. Liitteenä olleen sosiaalityöntekijäkohtaisen asiakastilanne (8.10.2024) taulukon mukaan enimmillään lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä oli 38 asiakasta ja johtavien sosiaalityöntekijöiden,

avohuollon päällikön ja konsultoivien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärä oli enimmillään 33 asiakasta/sosiaalityöntekijä.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (jatkossa THL) 10.10.2023 tiedonkeruun mukaan Satakunnan hyvinvointialueella 38 prosentilla lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä ylittyi lastensuojelulaissa säädetty enimmäisasiakasmäärä (35 asiakasta/sosiaalityöntekijä). THL:n 9.4.2024 tiedonkeruun mukaan Satakunnan hyvinvointialueella 64 prosentilla lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä ylittyi lastensuojelulaissa säädetty enimmäisasiakasmäärä (30 asiakasta/sosiaalityöntekijä).

Aluehallintovirasto katsoo, että asiakasmäärä tulee suhteuttaa viranhaltijan virkamääräyksen siten, että osa-aikaista työaikaa tekevän viranhaltijan enimmäisasiakasmäärän tulee olla samassa suhteessa kuin lakisääteinen enimmäisasiakasmäärä (esimerkiksi 80 %:sta työaikaa tekevällä asiakasmäärä voi olla korkeintaan 24). Edelleen aluehallintovirasto katsoo, että jos viranhaltijan tehtäviin kuuluu muuta kuin lastensuojelun sosiaalityöntekijän tehtävissä toimimista, niin tämä tulee huomioida asiakasmäärissä edellä kuvatun mukaisesti. Aluehallintoviraston näkemys on, että lastensuojelulain 13 b §:n 2 momentin enimmäisasiakasmäärä kuvaa kokoaikatyötä tekevän sosiaalityöntekijän asiakasmäärää.

Aluehallintovirasto arvioi, että sosiaalihuollon päälliköille ja johtaville sosiaalityöntekijöille osoitettu säännöllinen ja suunnitelmallinen asiakastyö saattaa olla haastavaa, koska heidän tulisi paneutua ja seurata omavalvonnallisesti asiakasturvallisuuden toteutumista ja varmistaa, että asiakkaan oikeudet toteutuvat lainsäädännön edellyttämällä tavalla hyvinvointialueella. Lisäksi sosiaalihuollon johtavien viranhaltijoiden tulisi seurata ja varmistaa muun muassa asiakkaiden tarpeisiin nähden henkilöstön osaaminen, työssä suoriutuminen sekä työhyvinvointi. Aluehallintovirasto ei kuitenkaan tässä päätöksessä arvioi avohuollon päällikön, johtavien sosiaalityöntekijöiden tai konsultoivien sosiaalityöntekijöiden tehtävien sisältöjä, tai sitä, miten heidän kohdallaan on arvioitu työajan riittävä jakautuminen asiakastyöhön ja johtamiseen/konsultointiin. Satakunnan hyvinvointialueen lokakuussa 2024 antamien tietojen mukaan hyvinvointialueella toimii avohuollon päällikkö, joka tekee 20 % työajastaan asiakastyötä hoitaen 23 lastensuojelun asiakkaan asioita, ja näin ollen hänen asiakasmääränsä ylittyy. Saman

sosiaalityöntekijäkohtaisen asiakasmäärätaulukon mukaan hyvinvointialueella toimii viisi johtavaa sosiaalityöntekijää. Johtavien sosiaalityöntekijöiden työajasta on varattu 5–50 % asiakastyöhön. Neljällä johtavalla sosiaalityöntekijällä on 1–33 lastensuojeluasiakasta hoidettavaan johtavan sosiaalityöntekijän tehtävien lisäksi ja kahdella asiakasmäärä ylittyy. Näin ollen johtavien sosiaalihuollon viranhaltijoiden lastensuojelun asiakasmäärät ylittyvät 50 %:lla johtavista viranhaltijoista.

Saman sosiaalityöntekijäkohtaisen asiakasmäärätaulukon mukaan Satakunnan hyvinvointialueella on lastensuojelun avohuollossa ja sijaishuollossa yhteensä 51 sosiaalityöntekijää, joista yhdeksän sosiaalityöntekijää tekee osa-aikaista työtä (40–80 % työajalla). Sosiaalityöntekijöiden kokonaismäärästä kolme sosiaalityöntekijää toimii hyvinvointialueella konsultoivana sosiaalityöntekijänä toimien 30–40 % työajastaan lapsen asioista vastaavana sosiaalityöntekijänä. Osa-aikaista asiakastyötä tekevillä sosiaalityöntekijöillä asiakasmäärät ylittyvät neljän lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kohdalla ja 18 kokoaikatyötä tekevällä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä. Näin ollen 43 %:lla lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä asiakasmäärä ylittää lastensuojelulaissa asetetun enimmäismäärän (30 asiakasta /sosiaalityöntekijä), edellä mainittujen johtavien sosiaalihuollon viranhaltijoiden lisäksi.

Saman sosiaalityöntekijäkohtaisen asiakasmäärä -taulukon mukaan Satakunnan hyvinvointialueella toimii seitsemän jälkihuollon sosiaalityöntekijää ja yksi jälkihuollon johtava sosiaalityöntekijä. Jälkihuollon sosiaalityöntekijöillä on yhteensä 355 täysi-ikäistä jälkihuollon asiakasta ja 24 alle 18-vuotiasta asiakasta. Jälkihuollon sosiaalityöntekijöiden täysi-ikäisten asiakasmäärät vaihtelivat 37–58 välillä ja samalla heillä oli hoidettavaan alaikäisiä jälkihuollettavia 2–5 asiakasta jälkihuollon sosiaalityöntekijää kohden. Taulukossa ei ole eroteltu miten jälkihuollon sosiaalityöntekijöiden työaika jakautuu alaikäisten ja täysi-ikäisten asiakkaiden välillä. Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelulain mukaan lapsena pidetään alle 18-vuotiasta lasta ja näin ollen alaikäinen jälkihuollon piirissä oleva lapsi on lastensuojelun asiakas, jolloin tulee noudattaa lastensuojelulain 13 b §:ää. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan Satakunnan hyvinvointialueen tulee arvioida tarkemmin alaikäisten jälkihuollon asiakkaana olevien lasten asiakkuudenhoitotilanne, jotta

jälkihuollossa olevat lapset saavat tukea ja palveluita oikea-aikaisesti lastensuojelulaissa säädetyn mukaisesti ja yhdenvertaisesti avohuollossa oleviin lapsiin nähden.

Aluehallintoviraston näkemyksenä on, että lastensuojelun sosiaalityö edellyttää paljon kokonaisvaltaista ja laaja-alaista selvittämistä (mukaan lukien verkostotyötä) sekä juridista päätöksentekoa, jossa käytetään merkittävää julkista valtaa kajoten lapsen/perheen yksityisyyteen. Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelulaissa on lukuisia pykäläiä, joissa kuvataan lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden tehtäviä ja velvoitteita, ja jotta nämä toteutuisivat asiakaslähtöisesti, asiakkaan etu ja oikeusturva huomioiden, sosiaalityöntekijän asiakasmäärän tulisi olla sellainen, että sosiaalityöntekijä kykenee tosiasiallisesti huolehtimaan lainsäädännöllisistä tehtävistään ja velvoitteistaan.

Aluehallintovirasto painottaa, että lastensuojelulain 13 b §:n 2 momentissa säädetty asiakasmäärä on nimenomaan enimmäismäärä, ja sosiaalityöntekijän asiakasmäärä voi olla alhaisempikin, jos asiakaslapsen elämäntilanne vaatii tiiviimpää sosiaalityöntekijän tukea. Aluehallintovirasto korostaa, että lastensuojelulain 13 b §:ään lisättiin 2 momentti lapsen oikeuksien varmistamiseksi. Hallituksen esityksen (170/2021) mukaan säännöksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeuksien toteutumista lastensuojelussa sekä turvata lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoitteiden toteutuminen. Tavoitteen saavuttamiseksi säädettävällä henkilöstömitoituksella vähennetään sosiaalityöntekijän työkuormitusta ja näin parannetaan sosiaalityöntekijän mahdollisuuksia perehtyä lapsen asioihin ja sosiaalityön tekemiseen lapsen etua parhaalla mahdollisella tavalla toteuttaen.

Lastensuojelun asiakasmäärien seuranta

Satakunnan hyvinvointialueen 11.8.2023 selvityksen mukaan hyvinvointialueen "lastensuojelun omavalvonta valmistuu syyskuun 2023 loppuun mennessä annetun aikataulun mukaisesti". Mitoitusta seurataan vähintään kuukausittain päälliköiden ja johtavien sosiaalityöntekijöiden toimesta. Sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärä huomioidaan jaettaessa uusia asiakkaita.

Samana selvityksen mukaan Satakunnan hyvinvointialueella yhtenä lastensuojelun valvonnan painopistealueena on sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärien valvonta. Hyvinvointialueella valvontayksikkö valvoo omavalvonnallisesti THL:n kaksi kertaa vuodessa julkaisemia lastensuojelun asiakasmääriä. Jos asiakasmäärät ylittyvät, hyvinvointialueen täytyy selvittää ylittymisen syyt ja ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi lain mukaisesti.

Satakunnan hyvinvointialueen lisäselvityksen 30.4.2024 mukaan sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriä seurataan päällikön toimesta vähintään kuukausittain. Satakunnan hyvinvointialueen 24.10.2024 antaman selvityksen ja selityksen mukaan asiakasmäärien tasaus mahdollistuu 5.11.2024 alkaen yhtenäisen asiakastietojärjestelmän käyttöönoton myötä.

Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelulain 13 b §:n 2 momentti tuli voimaan 1.1.2022 ja jo silloin oli tiedossa, että 1.1.2024 alkaen sosiaalityöntekijöillä saa olla enintään 30 asiakasta (ja siirtymävuosina 2022 ja 2023 asiakasmäärä oli enintään 35/sosiaalityöntekijä). Aluehallintovirasto toteaa edelleen, että lastensuojelulakiin kirjattu lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden enimmäisasiakasmäärä on yksiselitteinen. Aluehallintovirasto arvioi, että Satakunnan hyvinvointialueella seurataan säännöllisesti sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriä, mutta hyvinvointialue on jättänyt huomioimatta sen, että omavalvonnallisen seurannan tarkoituksena on varmistaa sosiaalihuollon tehtävien lainmukainen hoitaminen ja henkilöstön riittävyys, ja jos näissä huomataan epäkohtia tai puutteita, tulee hyvinvointialueen tehdä toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi.

Toimenpiteet sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärien korjaamiseksi

Satakunnan hyvinvointialueen 11.8.2023 selvityksen mukaan Satakunnan hyvinvointialueella on riittävästi vakituisia sosiaalityöntekijöiden virkoja. Lisäksi lastensuojelussa on kaksi määräaikaista sosiaalityöntekijän virkaa. Satakunnan hyvinvointialueella panostetaan yhdessä sosiaalityön professiojohtajan johdolla sosiaalityöntekijöiden pito- ja vetovoimaan.

Saman selvityksen mukaan Satakunnan hyvinvointialueen lisätalousarvion määrärahoista haetaan toteutettavaksi hanke, mikä selvittäisi sosiaalityön resurssien jakautumista Satakunnan hyvinvointialueella ja sitä, miten resurssien tulisi jakaantua. Sosiaalityön professiotyö on koonnut myös ns. sosiaalityön rekry-ryhmän, minkä tavoitteena on koota toimenpide-esitys.

Satakunnan hyvinvointialueen 30.4.2024 lisäselvityksen mukaan hyvinvointialueella on otettu 12.2.2024 jälkeen käyttöön seuraavat toimenpiteet:

- Avohuollon sosiaalityöntekijöille ja johtaville sosiaalityöntekijöille on myönnetty määräaikainen resurssi- ja rekrytointilisä syyskuun loppuun saakka. Jos toimenpiteet eivät tuota toivottuja tuloksia, arvioidaan lisän jatkamisen tarvetta.
- Johtaville sosiaalityöntekijöille maksetaan tehtäväkohtainen lisä määräaikaisesti toukokuun loppuun saakka, ja tehtäväkohtaista palkkaa tarkastellaan 1.6.2024 jaettavassa järjestelyerässä.
- Lastensuojeluun on saatu yksi määräaikainen toimistos sihteeri syyskuun loppuun saakka. Tämän lisäksi selvittelyssä on kahden toimistosihteerin työpanoksen määräaikainen siirto lastensuojeluun.
- Sosiaalityöntekijöiden rekrytointia tullaan toteuttamaan tehostetulla rekrytoinnilla.
- Selvittelyssä on palkkio- ja palkitsemiskäytäntö.

Lisäksi lisäselvityksen mukaan sosiaalityöntekijöiden määräaikaisen resurssin siirtämistä muista hyvinvointialueen toimialueilta ja sosiaalityöntekijöiden tehtävien selkiytyksiä valmistellaan. Edelleen lisäselvityksen mukaan hyvinvointialueella on laajasti käytössä systeeminen työote ja tämän takia konsultoivien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärä on pyritty pitämään pienempänä kuin muiden sosiaalityöntekijöiden. Edellä kuvattujen toimenpiteiden vaikutusta seurataan vastuualuejohtajan ja vastuuyksikön päällikön toimesta.

Saman lisäselvityksen mukaan Satakunnan hyvinvointialueella on tehty laaja Osaamisen arvostusta sekä veto- ja pitovoimaa sosiaalityössä ja sosiaalipalveluissa Satakunnan hyvinvointialueella -selvitys, jossa on koottu yhteen sosiaalityön rekry-ryhmän työtä, sosiaalialan työtekijöiden rekrytoinnin tilannetta, sosiaalialan veto- ja pitovoimaa käsittelevää tutkimusta sekä hyvinvointialueen sosiaalityöntekijöiden kokemuksia. Edelleen saman lisäselvityksen mukaan kriittisimmässä tilanteessa olevalla

lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialueella tehdään toimenpiteitä sosiaalityöntekijöiden saatavuuden ja työtilanteen helpottamiseksi. Toimialueella on käynnistetty välittömiä toimenpiteitä kriittisen sosiaalityöntekijätilanteen normalisoimiseksi, jotta lakisääteinen työ- ja asiakasturvallisuus toteutuvat. Toimenpiteillä halutaan myös parantaa työntekijöiden jaksamista tässä kriittisessä tilanteessa. Tärkeä toimenpidekokonaisuus on rekrytointiviestinnän tehostaminen, johon viestintä- ja markkinointiyksikkö sekä rekrytointipalvelut ovat laatineet suunnitelman. Tehostettu rekrytointi käynnistyy toukokuussa 2024 sosiaalityöntekijöiden osalta.

Satakunnan hyvinvointialueen 24.10.2024 antaman selvityksen ja selityksen mukaan sosiaalityöntekijöiden ja johtavien sosiaalityöntekijöiden rekrytointi- ja resurssillisä on päättynyt 30.9.2024. Nämä toimenpiteet eivät tuottaneet parannusta. Sote-operatiivisessa kokouksessa on 21.10.2024 linjattu, että käynnistetään uudelleen neuvottelut sitouttamisliisän käyttöönotosta lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kohdalla. Rekrytointiryhmän toimesta valmistunut osaamisen arvostusta sekä veto- ja pitovoimaa sosiaalityössä ja sosiaalipalveluissa Satakunnan hyvinvointialueella -selvitys ja suunnitelma oli sote-johdon käsittelyssä, mutta se ei ole edennyt vielä toimenpiteisiin. Asia käsitellään uudelleen marraskuussa 2024. Sosiaalityöntekijöitä rekrytoitiin tehostetulla rekrytoinnilla kesällä 2024 ja rekrytoinnin vahvistamisen tueksi on kuvattu erilaisia MyDay-videoita. Rekrytointi ei tuottanut toivottua tulosta. Yhteistyötä on tiivistetty Tampereen yliopiston kanssa opiskelijoiden rekrytoimiseksi. Palkkio- ja palkitsemiskäytännön käyttöönotto on viivästynyt Sata-alueen yt-neuvotteluiden vuoksi. Henkilöstön siirroista Lasten, nuorten ja perheiden toimialueelle on selvitetty kevään 2024 aikana, mutta siirtoihin ei ole ryhdytty. Asia on nostettu syksyllä uudelleen esille. Johtavien sosiaalityöntekijöiden palkkaus saatiin nostettua kesäkuusta alkaen, ja yksi virka on saatu täytettyä 1.11.2024 alkaen (joka on ollut täyttämättä lähes vuoden).

Saatujen selvitysten ja selityksen perusteella aluehallintovirasto toteaa, että Satakunnan hyvinvointialueella on ryhdytty toimenpiteisiin sen korjaamiseksi, että lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät noudattaisivat lastensuojelulaissa asetettua enimmäismäärää. Aluehallintovirasto kuitenkin toteaa, että nämä toimet

eivät ole olleet riittäviä ja osa toimista on ollut myös tilapäisiä/lyhytaikaisia, joiden mahdollisia myönteisiä pidempiaikaisia vaikutuksia ei ole seurattu. Aluehallintovirasto toteaa edelleen, että kun toimenpiteet eivät ole tuottaneet riittävästi tuloksia, niin Satakunnan hyvinvointialueella ei ole ryhdytty arvioimaan ja suunnittelemaan muiden mahdollisten toimenpiteiden käyttöönottoa, vaan päinvastoin näyttää siltä, että jopa osa suunnitteilla olleista toimenpiteistä on jäänyt toteuttamatta, viivästyneet tai asian käsittely on siirtynyt myöhemmäksi, muun muassa yt-neuvotteluiden vuoksi. Aluehallintovirasto korostaa, että hyvinvointialueen tulee omavalvontaohjelmassaan seurata ja varmistaa sosiaalihuollon asiakastyön toteutumista ja henkilöstön riittävyttä, ja omavalvontaohjelmassa on myös todettava, miten havaitut puutteellisuudet korjataan.

Aluehallintovirasto korostaa, että hyvinvointialue on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaalihuollosta, ja sosiaalihuolto on suunniteltava ja toteutettava laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve sitä edellyttää. Sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvien tehtävien toteuttamiseksi hyvinvointialueella tulee olla riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöitä. Aluehallintovirasto toteaa, että Satakunnan hyvinvointialueen omavalvonnalliset keinot eivät ole olleet riittäviä, huomioiden se, että hyvinvointialue on havainnut seurannassaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärien ylittyvän jo keväällä 2023. Aluehallintovirasto toteaa edelleen, että hyvinvointialueen säästötoimet (mukaan lukien yt-neuvottelut) eivät ole peruste siihen, että hyvinvointialue voi jättää noudattamatta voimassa olevaa sosiaalihuollon lainsäädäntöä.

Edellä esitetyn perusteella aluehallintovirasto toteaa, että Satakunnan hyvinvointialue on laiminlyönyt omavalvonnassaan veloitteensa noudattaa lastensuojelulain 13 b §:n 2 momenttia. Aluehallintovirasto korostaa, että lastensuojelun asiakastyön mitoituksen tarkoituksena on varmistaa, että sosiaalityöntekijällä on tosiasiallisesti aikaa paneutua lasten tuen tarpeisiin, tunnistaa ne sekä varmistaa lapsen oikeusturvan ja edun toteutuminen. Edellä esitettyjen seikkojen perusteella aluehallintovirasto katsoo perustelluksi antaa Satakunnan hyvinvointialueelle määräyksen lastensuojelulain 13 b §:n 2 momentin noudattamiseksi, koska noin puolella sosiaalityöntekijöistä asiakasmäärät ylittävät laissa säädetyn enimmäismäärän. Mikäli Satakunnan hyvinvointialueen

sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät edelleen ylittyvät päätöksessä annetun määräajan jälkeen, aluehallintovirasto arvioi uuden määräyksen antamista sakon uhalla.

Muutoksenhaku

Tämän päätöksen määräykseen voi hakea muutosta valittamalla Turun hallinto-oikeuteen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti.

Asian käsittelyyn osallistunut

Asian käsittelyyn on osallistunut sosiaali- ja terveydenhuollon kantelut ja valvonta -yksikön päällikkö, johtava lakimies Pia Leikasto.

Päätöksen hyväksyminen

Johtaja Heikki Mäki

Sosiaalihuollon ylitarkastaja Sini Virtanen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Lisätiedot

Lisätietoja tästä päätöksestä antaa tarvittaessa sosiaalihuollon ylitarkastaja Sini Virtanen, puhelin 0295 016 000 (vaihde).

Jakelu

Satakunnan hyvinvointialue ja sen aluehallitus

Liitteet

Valitusosoitus

LOUNAIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 4, 13035, AVI

puh. 0295 016 000

kirjaamo.lounais@avi.fi

<http://www.avi.fi/>

Tämä asiakirja LSAVI/7117/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSAVI/7117/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Virtanen Sini 11.12.2024 08:58

Ratkaisija Mäki Heikki 11.12.2024 09:58